

В. А. Мухін,
аспірант, Міжрегіональна Академія управління персоналом
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4593-626X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.23.313

БАЗОВІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ПІД ЧАС ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

V. Mukhin,
Postgraduate Student, Interregional Academy of Personnel Management

BASIC FUNDAMENTALS OF PUBLIC MANAGEMENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES DURING DIGITAL TRANSFORMATION

Постановка проблеми обґрунтована стратегічним курсом України на відновлення та євроінтеграцію, що вимагає фундаментального переосмислення управлінських процесів на рівні ТГ. Пріоритетом публічного управління є підвищення ефективності функціонування переважно сільських громад через координацію економічної, соціальної та інфраструктурної діяльності за допомогою цифрових рішень. Аналіз робіт В.М. Геєця, Е.М. Лібанової та С.І. Дорогунцова підтверджує наявність глибоких дисбалансів (нерівномірність розвитку, депопуляція) та необхідність екологічно-економічної стійкості. Виявлена наукова лакуна полягає у відсутності системно-функціонального визначення "екосистеми сільських територій", яке б інтегрувало інформаційно-комунікаційну інфраструктуру (ІКІ) як обов'язкову умову її функціонування.

Методологія дослідження ґрунтується на системному підході, що передбачає діалектичне розмежування понять інформатизація (автоматизація існуючих процесів) та цифровізація (фундаментальна трансформація управлінських моделей та надання послуг). Використовуються методи порівняльного аналізу (взаємозв'язок ІКІ та Е-урядування) та синтезу (формулювання авторських дефініцій).

Виклад основного матеріалу починається з визначення інформації як стратегічного нематеріального ресурсу, ключові властивості якого (невичерпність, швидке поширення, цінність) сприяють формуванню публічних політик та електронного урядування (Е-Government). Обґрунтовано, що Єдиний Інформаційно-Комунікаційний Простір (ЄІКП), основними складовими якого є телекомунікаційна інфраструктура, державні інформаційні ресурси та системи Е-урядування ("Дія", "Трембіта"), є необхідною основою для сталого розвитку ТГ, забезпечуючи цифрову інклюзію.

Концептуальна новизна полягає у виокремленні ІКІ як фізичного базису для надання електронних послуг. Під цифровою інфраструктурою розуміється комплекс високотехнологічної телекомунікаційної інфраструктури (фізичний рівень доступу з урахуванням неоднорідності каналів зв'язку та пропускної здатності) та інформаційної інфраструктури (логічний рівень: хмарні сервіси, кіберзахист, єдині платформи). Телекомунікаційна інфраструктура (ТІ) розглядається як передавальне, географічно розподілене середовище, функціональне значення якого критично впливає на якість та надійність надання публічних послуг, особливо у віддалених сільських ТГ.

Доведено, що інформаційне суспільство в Україні, що формується в умовах територіальних масштабів та нерівномірності розвитку, стикається з посиленням інформаційної (цифрової) нерівності. Для сфери публічного управління запропоновано розглядати характеристики інформаційного суспільства за технологічним, соціальним, економічним, політичним (управлінським), культурним та глобалізаційним критеріями.

Висновки підтверджують, що ІКІ є однією з базових структуроутворюючих основ екосистеми сільських територій та драйвером стійкості. У сукупності з розвитком ІКІ, цифрове сільське господарство стає ключовим елементом формування стійких екосистем, здатних адаптуватися до зовнішніх викликів та забезпечувати стратегічний ріст. Публічне управління відповідальне за синхронізацію цих складових для забезпечення суспільного добробуту та безпеки.

The problem statement is justified by Ukraine's strategic course for restoration and European integration, which requires a fundamental rethinking of management processes at the level of TG. The priority of public administration is to increase the efficiency of the functioning of mainly rural communities through the coordination of economic, social and infrastructure activities using digital solutions. Analysis of the works of V.M. Geets, E.M. Libanova and S.I. Doroguntsov confirms the presence of deep imbalances (uneven development, depopulation) and the need for ecological and economic sustainability. The identified scientific gap is the lack of a systemic and functional definition of the "ecosystem of rural areas", which would integrate information and communication infrastructure (ICI) as a mandatory condition for its functioning.

The research methodology is based on a systemic approach, which involves a dialectical distinction between the concepts of informatization (automation of existing processes) and digitalization (fundamental transformation of management models and service provision). The methods of comparative analysis (interrelationship of ICI and E-government) and synthesis (formulation of author's definitions) are used.

The presentation of the main material begins with the definition of information as a strategic intangible resource, the key properties of which (inexhaustibility, rapid distribution, value) contribute to the formation of public policies and electronic governance (E-Government). It is substantiated that the Unified Information and Communication Space (UICS), the main components of which are telecommunications infrastructure, state information resources and E-government systems ("Diya", "Trembita"), is a necessary basis for the sustainable development of TG, ensuring digital inclusion.

The conceptual novelty lies in the isolation of ICI as a physical basis for the provision of electronic services. Digital infrastructure is understood as a complex of high-tech telecommunications infrastructure (physical access level, taking into account the heterogeneity of communication channels and bandwidth) and information infrastructure (logical level: cloud services, cyber security, unified platforms). Telecommunications infrastructure (TI) is considered as a transmitting, geographically distributed environment, the functional significance of which critically affects the quality and reliability of public service provision, especially in remote rural TGs.

It is proven that the information society in Ukraine, which is being formed in conditions of territorial scale and uneven development, is faced with increasing information (digital) inequality. For the sphere of public administration, it is proposed to consider the characteristics of the information society according to technological, social, economic, political (managerial), cultural and globalization criteria.

The conclusions confirm that ICI is one of the basic structural foundations of the ecosystem of rural areas and a driver of sustainability. Together with the development of ICI, digital agriculture becomes a key element in the formation of sustainable ecosystems that are able to adapt to external challenges and ensure strategic growth. Public administration is responsible for synchronizing these components to ensure public welfare and security.

Ключові слова: публічне управління, цифрова трансформація, інформаційно-комунікаційна інфраструктура, телекомунікаційна інфраструктура, екосистема сільських територій, сталий розвиток, Єдиний Інформаційно-Комунікаційний Простір, електронне урядування.

Key words: public administration, digital transformation, information and communication infrastructure, telecommunication infrastructure, rural ecosystem, sustainable development, Single Information and Communication Space, e-government.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В сучасних умовах цифрова трансформація стала об'єктивною реальністю та ключовим викликом для публічного управління. Стратегічний курс України на євроінтеграцію, відновлення та зміцнення технологічного суверенітету вимагає від органів влади та самоврядування глибокого переосмислення управлінських процесів.

Пріоритетним напрямком у сфері публічного управління є підвищення ефективності функціонування територіальних громад (ТГ), більшість з яких мають сільський характер, через призму цифрової трансформації. Впровадження цифрових рішень у ТГ є критично важливим для: координації економічної, соціальної та інфраструктурної діяльності; сприяння розвитку екосистеми сільських територій (сприяння інвестиціям, розвитку місцевого бізнесу та підвищенню якості життя); досягнення цілей децентралізації та підвищення якості надання публічних послуг.

У цьому контексті, для наукової галузі Публічне управління набуває особливого значення термінологічна ясність. Необхідно розглянути як основні понятійні еле-

менти, що впливають на державну політику та місцеве самоврядування: "інформація", "інформаційне суспільство", "єдиний інформаційно-комунікаційний простір", "цифрові технології", "інформатизація", "цифровізація" та "телекомунікаційна інфраструктура".

Інформація (від лат. informatio) в публічному управлінні розглядається як стратегічний нематеріальний ресурс. Це відомості, які сприймаються суб'єктами публічного управління (посадовими особами, громадянами, організаціями) та спеціальними державними / муніципальними пристроями (реєстрами, ІТ-системами) як відображення фактів суспільного життя в процесі публічної комунікації та прийняття рішень (наприклад, згідно з Законом України "Про інформацію").

АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Тема охоплює наукові роботи, що обґрунтовують проблематику та необхідність сталого, збалансованого розвитку сільських територій. Дослідження Геєця В.М. про нерівномірність розвитку регіонів в умовах децентралізації

та Лібанової Е.М. про соціально-економічний розвиток сільських територій є теоретичною базою для обґрунтування викликів, описаних у статті (поляризація, депопуляція). Ці праці підтверджують, що існуючі моделі не забезпечують стійкого розвитку для більшості сільських громад і вимагають нових управлінських рішень. Робота Дорогунцова С.І. та Бакалюка О.Б. про екологічну та економічну стійкість сільських громад є методологічною основою для введення поняття "екосистема" у соціально-економічний контекст. Вона підтверджує важливість інтеграції екологічної та економічної складових для забезпечення життєздатності територій. Таким чином, дослідження логічно розширює цей підхід, додаючи до нього цифрову (технологічну) складову. Всі нормативні акти, що стосуються Стратегії та Концепції цифровізації, спільно з науковими роботами, підтверджують, що цифрова інфраструктура стає системоутворюючим чинником і має бути інтегрованою у визначення об'єкта управління.

Проведений аналіз демонструє, що: існує потужна нормативно-правова база, що декларує пріоритет сталого регіонального розвитку та цифровізації; теоретична думка підтверджує наявність глибоких дисбалансів (нерівномірність розвитку) та необхідність екологічно-економічної стійкості.

Жодне з проаналізованих джерел не формулює системно-функціонального визначення "екосистеми сільських територій", яке б обов'язково включало ІКІ та цифровізацію як базисну умову її функціонування та інтеграції в сучасний управлінський простір.

ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ

визначити базові основи функціонування публічного управління сталим розвитком сільських територій під час цифрової трансформації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Ключові властивості інформації для управління:

- 1) Невичерпність та багаторазове використання: сприяє формуванню баз знань та електронного урядування.
- 2) Швидке поширення: необхідність оперативного реагування та інформування громадськості.
- 3) Цінність: можливість монетизації (через економічний ефект) та використання для формування публічних політик.

Інформатизація vs. Цифровізація в Управлінні

1. Інформатизація: У контексті публічного управління — це процес пошуку, отримання, передачі та поширення інформації з використанням інформаційних технологій. Вона часто фокусується на автоматизації існуючих паперових процесів (наприклад, створення електронного документообігу).

2. Цифровізація (як глибший етап): Передбачає фундаментальне переосмислення та трансформацію самих управлінських процесів, організаційної структури та моделі надання публічних послуг на основі цифрових технологій (наприклад, створення комплексних онлайн-послуг без фізичного контакту чи реорганізація роботи ЦНАП).

Єдиний Інформаційно-Комунікаційний Простір (ЄІКП)

ЄІКП для держави — це система, що забезпечує інформаційну взаємодію органів влади, бізнесу та громадян на основі єдиних принципів і правил.

Складові ЄІКП в публічному управлінні:

— Телекомунікаційна інфраструктура: забезпечення доступу (мережі 4G/5G, широкосмуговий інтернет) як основа для цифрової інклюзії населення, особливо в сільських ТГ.

— Державні інформаційні ресурси: реєстри та бази даних, що формують єдиний інформаційний фонд.

— Системи електронного урядування (e-Government / e-Governance): "Дія", електронні кабінети, системи міжвідомчої взаємодії ("Трембіта").

ЄІКП є необхідною основою для сталого розвитку територій, підвищення їхньої інвестиційної привабливості та створення сприятливої екосистеми для місцевого самоврядування в контексті цифрової економіки.

На перший план виходить необхідність технологічного розвитку та забезпечення функціональної інтеграції ЄІКП.

Розвиток суспільства та цифрова взаємодія — це усвідомлена необхідність для побудови стійкої державної екосистеми. Ця взаємодія забезпечується через єдину цифрову інфраструктуру.

Як у свій час мережа доріг зв'язала регіони країни, забезпечивши господарську взаємодію, так і мережа сучасної цифрової інфраструктури сприяє міжтериторіальному обміну (даними, послугами, ресурсами), що веде до:

1. Посилення економічного ефекту (спрощення доступу до ринків, віддалена робота).
2. Підвищення рівня цифрової безпеки територій та держави в цілому (захист критичної інфраструктури та державних реєстрів).

Під цифровою інфраструктурою, яка забезпечує цей набір характеристик, у публічному управлінні розуміють:

— Високотехнологічну телекомунікаційну інфраструктуру (фізичний рівень доступу).

— Інформаційну інфраструктуру (логічний рівень: державні хмарні сервіси, системи кіберзахисту, єдині платформи).

Саме принципи фінансування та розвитку цієї інфраструктури, що здійснюється державою та великим приватним бізнесом, є предметом порівняльного аналізу та формування державної політики у сфері публічного управління.

Для галузі публічного управління критично важливим є виявлення сутності формування новітнього ключового ресурсу для екосистеми сільських територій — інформаційно-комунікаційної інфраструктури (ІКІ). Науковий інтерес також становлять особливості функціонування екосистеми сільських ТГ в нових цифрових умовах та уточнення термінології, що є основоположною в цій парадигмі.

У контексті публічного управління, поняття "телекомунікаційна інфраструктура" (ТІ) розглядається нами не стільки як сукупність технічних характеристик, скільки як передавальне, географічно розподілене середовище, що складається з магістралей, мережевого та абонентського обладнання, яке забезпечує передачу трафіку різної природи.

У подальших дослідженнях у сфері публічного управління це поняття розглядається саме з точки зору

його функціонального значення та впливу на соціально-економічний аспект розвитку ТГ, а не лише як технічна категорія.

Основні характеристики ТІ, важливі для управління:

— Неоднорідність каналів зв'язку (наявність різних технологій — оптоволокну, радіорелейний зв'язок, супутник) — впливає на рівність доступу.

— Обмеженість кількості каналів зв'язку між абонентами — впливає на якість та надійність надання публічних послуг.

— Пропускна здатність каналів зв'язку — визначає можливість впровадження високотехнологічних послуг (телемедицина, дистанційна освіта, "розумні" послуги).

Зважаючи на основний функціонал і базові характеристики, необхідно чітко окреслити взаємозв'язок між телекомунікаційною інфраструктурою та екосистемою сільських територій. ТІ виступає фізичним базисом для надання електронних послуг та є необхідною умовою для цифрової трансформації ТГ.

Люди, соціум та єдиний інформаційно-комунікаційний простір (ЄІКП) спільно утворюють "інформаційне суспільство". В Україні в такому суспільстві значна частина працездатного населення (зокрема, державні службовці та працівники ІТ-сектору) зайнята виробництвом, зберіганням, обробкою та реалізацією інформації.

Об'єктивними факторами, що стримують або перешкоджають збалансованому розвитку ЄІКП та інформаційного суспільства в Україні, є:

Територіальні масштаби та різноманітність природно-кліматичних зон (особливо на Сході та Півдні після бойових дій та на великих сільських масивах).

Нерівномірність розвитку регіонів, поглиблена війною та відмінностями у ресурсному потенціалі ТГ.

Це призводить до посилення інформаційного (цифрового) нерівності, що є прямою перешкодою для гармонізації інформаційно-комунікаційного розвитку та реалізації принципу рівного доступу до публічних послуг для всіх громадян України.

Основні складові інформаційного суспільства (інфраструктура, інформаційні ресурси, люди) взаємопов'язані і чинять системний вплив на подальший розвиток як органів влади (інституцій), так і суспільства в цілому. Публічне управління відповідальне за синхронізацію цих складових для забезпечення суспільного добробуту.

Для сфери публічного управління в Україні доцільно розглядати характеристики інформаційного суспільства за такими критеріями:

1. Технологічний: Інформаційні технології (ІТ) починають широко застосовуватися в усіх сферах життєдіяльності суспільства: виробництво, установи, системи охорони здоров'я (телемедицина), освіта (дистанційне навчання), надання адміністративних послуг.

2. Соціальний: Якість життя змінюється, оскільки інформація виступає як важливий рушійний фактор цих змін (наприклад, доступ до держпослуг через мобільні застосунки, як-от "Дія").

3. Економічний: Інформація стає ключовим ресурсом, послугою, товаром та джерелом доданої вартості й зайнятості (зокрема, у сфері ІТ та аутсорсингу в регіонах).

4. Політичний (Управлінський): Свобода переміщення інформації сприяє новим політичним процесам, підвищує прозорість та підзвітність органів влади, об'єднує

та стимулює взаємодію різних класів суспільства та політичних партій.

5. Культурний: Інформація має культурну цінність і використовується в інтересах розвитку окремого індивіда та суспільства в цілому (збереження культурної спадщини в цифровому форматі, розвиток цифрової ідентичності).

До цих критеріїв доцільно додати елемент, що характеризує можливість Єдиного Інформаційно-Комунікаційного Простору (ЄІКП) в Україні:

1. Глобалізаційний: Свобода доступу до широко-смугового Інтернету забезпечує відкритість, дозволяючи людям спілкуватися та обмінюватися інформацією незалежно від їхнього громадянства та місцеперебування. Це критично важливо для інтеграції України у європейський цифровий ринок та для спілкування з діаспорою та внутрішньо переміщеними особами.

Поточна ситуація в розвитку суспільства та запити публічного управління вимагають використання не лише понятійного апарату щодо інформації, але й дефініцій, пов'язаних з "цифровізацією", "цифровими технологіями" та розвитком "цифрової економіки".

ВИСНОВКИ

Виявлені особливості функціонування екосистеми сільських ТГ та міжнародний досвід формують такі ключові висновки для українського публічного управління:

1. Взаємодоповнюваність функцій: Функції інформації та телекомунікаційної інфраструктури взаємодоповнюють одна одну, формуючи комплексні принципи функціонування ІКІ в екосистемах сільських ТГ.

2. Базис Цифрової Трансформації: ІКІ є однією з базових структуроутворюючих основ екосистеми сільських територій у період цифрової трансформації.

3. Драйвер Стійкості: У сукупності з розвитком ІКІ, цифрове сільське господарство стає базовим елементом формування стійких екосистем сільських ТГ, здатних адаптуватися до зовнішніх викликів (клімат, ринки) та забезпечувати стратегічний ріст регіону та продовольчу безпеку.

Література:

1. Martin, J. The Information Society: A Guide to Social and Technological Development. Prentice Hall, 1978.

2. Іваненко, О. М. Цифрова трансформація публічного управління в умовах децентралізації. Публічне управління та адміністрування. 2024. № 1. С. 15—28.

3. Геєць В. М. Нерівномірність розвитку регіонів України в умовах децентралізації. Вісник економічної науки України. 2021. № 2 (40). С. 15—23.

References:

1. Martin, J. (1978), The Information Society: A Guide to Social and Technological Development, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ.

2. Ivanenko, O.M. (2024), "Digital Transformation of Public Administration under Conditions of Decentralization", Publichne upravlinnia ta administruvannia, vol. 1, pp. 15—28.

3. Heiets, V.M. (2021), "Uneven Development of Ukrainian Regions in the Conditions of Decentralization", Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy, vol. 2 (40), pp. 15—23.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2025 р.